

Teken *Ixodes ricinus* en de tekebeetziekte

Erwin Ruessink

Tijdens roofvogelinventarisaties in 't Oostermaet te Bathmen viel het me op dat ik vaak werd gebeten door teken als ik een boom had beklommen. Of in ieder geval teken bij me droeg. Teken zijn overbrengers van de Lyme-ziekte (zie Maria Quist in De Takkeling 2(1): 32-33). Het leek me daarom belangrijk genoeg dit onderwerp nog eens onder de loep te nemen. *

Teken zijn parasieten. Ze bijten zich vast in de huid van mensen en dieren om bloed te zuigen. Vooral kleine knaagdieren zijn favoriet bij teken, maar ook bij grotere zoogdieren (inclusief mensen) voelen teken zich thuis. Teken loop je op via bomen en struiken of dieren.

Niet alle teken brengen de Lyme-ziekte over. Circa 15% van de teken is besmet met de bacterie *Borrelia burgdorferi*, die de Lyme-ziekte veroorzaakt. De kans op besmetting wordt groter naarmate de besmette teek zich langer heeft vastgezogen. Het is zaak de teek zo snel mogelijk te verwijderen. Nog beter is het om een tekenbeet te voorkomen. Dit zal niet altijd meevallen maar sluitende kleding helpt wel.

Het verwijderen van een teek is niet altijd makkelijk. Er is dan een ook speciale pincet voor het verwijderen van teken ontworpen. Het is de bedoeling dat de teek wordt verwijderd zonder dat het lichaam van de teek wordt samengeknepen. Men draait de teek, met behulp van de pincet, een kleine slag links- en rechtsom en trekt hem uit de huid. Hetzelfde trucje is met de nagels te doen. Nadien het wondje desinfecteren met alcohol.

De verschijnselen van de ziekte worden in drie verschillende stadia ingedeeld. Alle drie de stadia laten zich meestal met succes behandelen. Niet alle verschijnselen zijn altijd even duidelijk, zodat het lijkt alsof er een stadium is overgeslagen. Het herkennen van de ziekte kan dan tot problemen leiden.

Het eerste stadium kenmerkt zich door een chronisch verlopende, zich centrifugaal uitbreidende rode plek die een doorsnede van 50 cm kan bereiken. Na verloop van tijd wordt het midden van de cirkel wit van kleur. Men kan daar de resten van de insektenbeet aantreffen. *

Het tweede stadium kan gepaard gaan met koorts, hoofdpijn, pijn in armen en benen en ontstoken gewrichten. Aangezichtsverlamming, hersenvliesontsteking en zelfs aandoeningen van het hart kunnen voorkomen.

Men spreekt van het derde stadium als de verschijnselen chronisch worden. Tevens kan er dan een huidaandoening ontstaan die een donkerrode tot paarse verkleuring van de handen, onderarmen, onderbenen en/of voeten laat zien.

Als u denkt te zijn geïnfecteerd, raadpleeg dan uw huisarts. Het is belangrijk zo snel mogelijk te starten met de behandeling. De ziekte wordt aangepakt

met antibiotica. Welke middel er wordt gebruikt, hangt af van de ziekteverschijnselen. De resultaten van de behandeling zijn vrij goed, hoewel gewrichtsklachten (vooral in de knieën) nogal eens kunnen aanhouden. Na een behandeling ben je niet immuun voor Lyme-ziekte. Je kan dus opnieuw worden besmet.

Adres: Noorderenk 32, 7437 VR Bathmen.

Naschrift redactie: meer informatie over teken en de Lyme-ziekte is te vinden in een artikel van Wim Köhler in NRC-Handelsblad van 28 maart 1991 (eerste pagina Bijlage Wetenschap & Onderwijs) en in een artikel in de Scientific American (september 1994: pagina 20-25, hier ook meer verwijzingen naar medische literatuur) van F.S. Kantor: Disarming Lyme Disease.

Verder bestaat er een Nederlandse Vereniging voor Lymepatiënten, die een bulletin met de fraaie naam 'Laat je niet lymen' uitgeeft. Het is erg informatief en de moeite waard voor iedereen die patiënt is (geweest). Het contactadres is: A. Fokkerstraat 44, 9254 CK Hardegaryp (tel. van 09-11 uur: 0511-476636, fax: 0515-430480).

Het kan verder geen kwaad ook even te wijzen op een nieuwe bedreiging van de gezondheid van veldwaarnemers, namelijk het *Hantavirus*. Dit virus wordt vermoedelijk via aerosolen (door de lucht) overgebracht op mensen en voor zover bekend, fungeren muizen als tussengastheer. Na besmetting treden koortsverschijnselen op die aan een griep doen denken. De ziekte kan een virulent verloop hebben, compleet met hoofdpijn, zwaar bloedverlies (via de longen), uitschakeling van de nieren en snelle dood. In Europe zijn Rosse Woelmuis en Grote Bosmuis als gastheren geïdentificeerd. Misschien dat daarom voorzichtigheid is geboden bij het aanraken van muizen, hoewel mogelijk het virus via de urine van diezelfde muizen in de lucht kan komen en dezelfde effecten teweeg kan brengen. In het laatste geval zijn bewoners van muizenrijke gebieden mogelijk vatbaarder om het virus op te lopen, zoals in de Verenigde Staten is gebleken bij een indianenstam. Voor meer informatie zij verwezen naar Science 262, 5 november 1993: 832-836 (Hantavirus outbreak yields to PCR).

